

J. (Jenny) Vlemmings (links)

Projectleider Robuuste Rechtsbescherming bij Divosa, docent Schuldhulp bij Vizier op Schuld.

E.F.C. (Eva) Timmermans (midden)

Beleidsmedewerker Bureau Wsnp.

P.A.M. Pauline de Wit-van Schie (rechts)

Beleidsmedewerker Bureau Wsnp.

Meerderjarige inwoners & Vtlb, hoe zit het precies?

Een van de moeilijkste dingen uit het Vtlb-rapport is hoe je omgaat met meerderjarige inwoners voor het berekenen van het Vtlb en de boedelafdracht. Het gaat dan om meerderjarige inwoners die niet de partner van de cliënt zijn, maar huisgenoten of meerderjarige kinderen. We zien dat daar vaak nog misverstanden over bestaan. In dit artikel zullen we proberen die misverstanden de wereld uit te helpen.

Soms wordt gedacht dat je het inkomen van de inwoner moet weten. Dat is niet het geval: je mag het inkomen van de inwoner (niet zijnde partner) niet eens weten omdat deze op geen enkele manier relevant is voor het Vtlb. Ook wordt soms gedacht dat de hoogte van het kostgeld wat de inwoner betaalt, invloed heeft op de bepaling van de boedelafdracht. Ook dat klopt niet. Zowel het inkomen van de inwoner als de hoogte van het betaalde kostgeld hebben geen invloed op de hoogte van de boedelafdracht.

Maar hoe zit het dan wel? Dat laten we in dit artikel zien aan de hand van een casus. Maar voordat we naar de casus gaan, beginnen we kort met de basis.

De basis

De eerste vraag die misschien opkomt is: 'waarom zou een meerderjarige inwoner een bijdrage in de woonlasten moeten leveren?'. Zeker als het om de eigen kinderen gaat, kan dit bij de cliënt tegen de borst stuiten. Deze regel is niet bedoeld om te pesten, maar in de eerste plaats om de afdracht aan de schuldeisers te maximaliseren. De inspanningsplicht is breder dan alleen een sollicitatieplicht. Ten tweede is het soms ook een stuk bewustwording: niet iedereen is zich ervan bewust dat hij/zij zelf minder ontvangt door het inwonend zijn van de meerderjarige. Denk bijvoorbeeld aan de lagere toeslagen voor de inkomensgroepen 1 en 2. Dat de meerderjarige inwoner dit dan moet compenseren is niet zozeer bedoeld voor de schuldeisers maar vooral ook om de begroting van de cliënt beter op orde krijgen.

Als er een of meer meerderjarigen inwonen bij je cliënt dan zijn voor je Vtlb-berekening de volgende twee gegevens van belang:

- Over je cliënt(en): in welke inkomensgroep valt hij
- Over de meerderjarige inwonende: in welke inwonerscategorie valt hij

Je ziet dus al dat het inkomen van de meerderjarige inwonende niet relevant is. Of de inwoner nu helemaal geen inkomen heeft, of succesvol influencer is met een inkomen van € 10.000,- netto per maand: voor de boedelafdracht van je cliënt maakt dat helemaal niet uit. In paragraaf 6.1.1 van het Vtlb-rapport (versie juli 2024) staan de drie inkomensgroepen en de drie inwonerscategorieën toegelicht. Kijk daar dus vooral in bij het maken van een Vtlb-berekening. Zelfs wij als auteurs (en docenten Vtlb) kijken bij iedere Vtlb-berekening die we maken met meerderjarige inwoners nog in het Vtlb-rapport om te kijken hoe het precies zit.

Als je deze informatie hebt verzameld, is het tijd om te bepalen welke invloed dit heeft op het Vtlb en de verschuldigde boedelafdracht van je cliënt. Omdat er verschillende situaties mogelijk zijn, kijk je daarvoor in paragraaf 6.1.1 van het Vtlb-rapport. Het schema in die paragraaf geeft aan wat je in welke situatie moet doen. Er zijn negen verschillende situaties die leiden tot vier verschillende berekeningsmethodes. Hoe je bepaalt onder welke berekeningsmethode iemand valt en hoe je deze berekeningsmethode vervolgens toepast, laten we in onderstaande voorbeelden zien.

Let op!

- Woont je cliënt samen? Dan valt de partner niet onder meerderjarige inwonenden. Je vult dan partner = ja in op het Tabblad Schuldenaar. Natuurlijk vul je dan ook het inkomen en de uitgaven van de partner wél in op de desbetreffende tabbladen.
- Zijn er meer meerderjarige inwonenden, dan beoordeel je voor iedere meerderjarige inwonende afzonderlijk de inwonerscategorie. De inkomensgroep van je cliënt blijft natuurlijk hetzelfde.

Casus: de startsituatie

In november 2023 start de schuldregeling van Frans. Frans is alleenstaand en heeft een inwonende zoon, Dennis, van 20. Dennis studeert niet. Frans heeft een bijstandsuitkering.

Met deze gegevens weten we dat Frans in inkomensgroep 1 zit door zijn bijstandsuitkering. Ook de inwonerscategorie van Dennis is duidelijk. Hij valt onder inwonerscategorie 2: niet studerend, en onder de 21 jaar. We kijken in het schema van het Vtlb-rapport en zien daar dat we voor inkomensgroep 1, inwonerscategorie 2 uitkomen op Berekening I. De correctie woonlasten staat in de Vtlb-calculator op het tabblad Uitgaven onder 'Correctie op beslagvrije voet'. Standaard staat deze op Ja. Omdat hier specifiek staat dat deze uitgevinkt moet worden, zetten we deze op Nee.

Verder is het belangrijk dat er géén tegemoetkoming inwonenden wordt ingevoerd in de Vtlb-calculator. Het maakt dus niet uit of Dennis wel of geen inkomen heeft, en of hij wel of geen kostgeld betaalt. In de Vtlb-calculator en voor het berekenen van de boedelafdracht houden we geen rekening met een bijdrage van Dennis.

Wel kan het zijn dat Frans inkomsten derft doordat Dennis inwoont. Bijvoorbeeld als Dennis een inkomen heeft, dan kan dat invloed hebben op de hoogte van de huurtoeslag die Frans ontvangt. Dit kunnen Dennis en Frans onderling compenseren. Kortom, in de vtlb-calculator wordt geen tegemoetkoming inwonenden ingevuld en er is geen extra boedelafdracht mogelijk.

Casus: het inkomen van cliënt wijzigt

Inmiddels is het januari 2024 en heeft Frans goed nieuws: hij heeft werk gevonden. Hij wil graag weten wat dit betekent voor zijn Vtlb en boedelafdracht. Zijn fiscaal jaarinkomen wordt € 32.000,-.

Door zijn baan valt Frans vanaf januari 2024 in inkomensgroep 2. Zijn inkomen is namelijk hoger dan een bijstandsuitkering, maar niet hoog genoeg om in inkomensgroep 3 te vallen. Dennis valt ongewijzigd onder inwonerscategorie 2: niet studerend en onder de 21 jaar. Ook nu kijken we in het schema van het Vtlb-rapport en zien daar dat we voor de combinatie van inkomensgroep 2 met inwonerscategorie 2 uitkomen op Berekening II. In de eerste plaats check je of de correctie woonlasten op het tabblad Uitgaven op Ja staat.

Vervolgens maak je, om te berekenen of er huurtoeslag gederfd wordt, een proefberekening van de situatie zonder inwoner. Dat vergelijk je met de huidige situatie. Zou Frans meer huurtoeslag krijgen als Dennis niet inwoont? Dan derft Frans dus huurtoeslag door het hebben van een inwoner.

In deze casus is dat het geval. Uit de proefberekening blijkt dat Frans € 75,- meer huurtoeslag zou krijgen als Dennis niet in zou wonen. Die € 75,- voer je dus op als tegemoetkoming inwonende op het tabblad Inkomsten. Uiteraard telt dit bedrag mee als inkomen bij het berekenen van de boedelafdracht. Het is de bedoeling dat Den-

nis dit bedrag aan Frans overmaakt, omdat Frans door het inwonen van Dennis deze inkomsten derft. Maar het maakt voor de Vtlb-berekening niet uit of Dennis dit bedrag ook echt overmaakt. De berekende € 75,- is de fictieve bijdrage. Deze moet je meenemen in je berekening, ook als Dennis niets, minder of juist meer betaalt.

Casus: het inwonende kind wordt 21

We gaan verder in de tijd en het is inmiddels april 2024. Frans werkt nog steeds met veel plezier. Dennis viert deze maand zijn verjaardag: hij wordt 21. Wat betekent dit voor het Vtlb en de boedelafdracht van Frans? Het inkomen van Frans is ongewijzigd, hij valt dus nog steeds in inkomensgroep 2. Maar nu Dennis 21 is geworden, is de inwonerscategorie wel gewijzigd. Hij valt voortaan onder inwonerscategorie 3. Let op: het gaat hier echt om een leeftijd van 21 jaar van de meerderjarige inwoner. Voor de bijstandsuitkering is de leeftijds-grens voor de kostendelersnorm weliswaar per 1 januari 2023 gewijzigd van 21 naar 27 jaar. Maar voor de Vtlb-berekening gaat het nog steeds ongewijzigd voor alle inwonende kinderen vanaf 21 jaar.

Ook hier kijken we in het schema van het Vtlb-rapport en zien daar dat we voor een cliënt in inkomensgroep 2 met een inwoners uit categorie 2 uitkomen op Berekening III. Hierbij bereken je de fictieve bijdrage. Daarvoor maak je twee berekeningen: het evenredig deel van de netto woonlasten, berekend naar rato van het aantal bewoners, en het bedrag dat de cliënt door het inwonen aan huurtoeslag derft. Het hoogste van deze twee bedragen wordt als fictieve bijdrage ingevuld op het tabblad Inkomsten, onder 'tegemoetkoming inwonenden'. In de meeste gevallen zal dit leiden tot een extra boedelafdracht.

Let verder op dat de correctie woonlasten ook hier aan blijft staan. Tot slot, soms kan niet alleen de huurtoeslag lager uitvallen omdat er een meerderjarige inwoner is, maar komt de cliënt bijvoorbeeld ook niet meer in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke lasten. De hoogte van de gederfde huurtoeslag is van belang voor de bovenstaande berekening, maar de overige gederfde inkomsten zijn dat niet. Die moet men onderling compenseren.

Tip: zegt je cliënt dat zijn kind niet kan bijdragen, omdat hij geen inkomen heeft? Leg dan uit dat het kind een aanvraag voor een bijstandsuitkering kan doen bij de gemeente. Veel mensen weten dit niet; regelmatig wordt nog ten onrechte gedacht dat inwonende kinderen geen recht zouden hebben op een bijstandsuitkering. Dat is niet waar. Het kind kan dus, als hij niet in staat is te werken of werk te vinden, toch een inkomen krijgen en daarmee een bijdrage leveren in de woonlasten.

In dit artikel wordt, net als in het Vtlb-rapport, gesproken over Berekening I, II, III en IV. Hieronder puntsgewijs wat iedere berekening inhoudt.

Berekening I

- Correctie woonlasten uitvinken;
- Geen bijdrage invoeren;
- Men moet gedeelde inkomsten vanwege inwoning onderling compenseren;
- Geen extra boedelafdracht mogelijk.

Berekening II

- Correctie woonlasten staat aan;
- Berekenen of huurtoeslag gedeeld wordt door de inwoning;
- Zo ja: bedrag gedeelde HT invoeren als tegemoetkoming inwonende;
- Overige gedeelde inkomsten vanwege inwoning onderling compenseren;
- Geen extra boedelafdracht mogelijk.

Berekening III

- Correctie woonlasten staat aan;
- Berekenen fictieve bijdrage:
 - ter hoogte van netto woonlasten gedeeld door aantal inwoners
 - ter hoogte van bedrag gedeelde huurtoeslag;
- Hoogste bedrag van deze twee berekeningen is de fictieve bijdrage;
- Invoeren fictieve bijdrage als tegemoetkoming inwonenden;
- Overige gedeelde inkomsten vanwege inwoning (zoals mislopen kwijtschelding gemeentelijke lasten) moet men onderling compenseren;
- (meestal) wel extra boedelafdracht mogelijk.

Berekening IV

- Correctie woonlasten staat aan;
- Geen extra boedelbijdrage want geen sprake van gedeelde huurtoeslag en fictieve bijdrage niet van toepassing

Casus: de cliënt maakt promotie

Frans krijgt per augustus 2024 promotie. Zijn salaris stijgt dusdanig, dat hij vanaf dat moment in inkomensgroep 3 valt: Frans heeft geen recht meer op huur- en zorgtoeslag. Met een meerderjarige inwoner die in categorie 3 valt, volgt uit het schema dat ook in deze situatie Berekening III gevolgd moet worden. De uitwerking daarvan zag je hierboven al.

Maar nu gaat Dennis vanaf september 2024 weer full-time studeren. Hij heeft daarbij recht op een studentenreisproduct. In dat geval komt Dennis in de eerste categorie van inwoners terecht.

Let op: leeftijd is voor deze categorie, anders dan de tweede categorie, niet van belang.

Frans zit in inkomensgroep 3 en in die combinatie – cliënt in groep 3, inwoner in categorie 1 – is Berekening IV van toepassing. Die is simpel: de correctie woonlasten blijft aan staan en er is geen extra boedelafdracht mogelijk, aangezien er geen sprake is van gedeelde huurtoeslag. Een fictieve bijdrage is dan ook niet van toepassing. Tot slot de laatste variatie: Tanja, de 28-jarige dochter van Frans, verbreekt haar relatie en komt tijdelijk met haar twee minderjarige kinderen bij Frans inwonen. Hoe moet daar mee worden omgegaan?

Tanja valt in de derde categorie: overige meerderjarige inwoners. En haar kinderen, de kleinkinderen van Frans? Voor de berekening van het evenredig deel van de netto woonlasten geldt normaal gesproken dat, indien er meerdere minderjarige kinderen zijn, deze samen voor één persoon tellen. Maar let op, het gaat hierom de kleinkinderen van de cliënt. Kleinkinderen tellen voor de berekening niet mee, indien hun ouders inwonend zijn. In deze situatie moet voor Tanja berekening III worden toegepast. Omdat Frans, omdat hij in inkomensgroep 3 valt, geen huurtoeslag ontvangt en dus ook niet derft, kom je voor de berekening van de fictieve bijdrage automatisch uit op een evenredig deel van de netto woonlasten. De netto woonlasten worden daarbij gedeeld door 3, en niet door 4, want de kleinkinderen tellen niet mee.

Conclusie

De paragraaf in het Vtlb-rapport die over deze materie gaat lijkt heel ingewikkeld. Drie groepen waar de cliënt qua inkomen in kan vallen, en ook nog eens drie categorieën waar de meerderjarige inwoner toe kan behoren: dat maakt negen verschillende mogelijke combinaties! Gelukkig zijn er niet ook negen soorten berekeningen, maar slechts vier. Door stapsgewijs uit te zoeken in welke inkomensgroep de cliënt valt en in welke categorie de inwoner valt, kom je met het Vtlb-rapport snel uit bij welke van deze vier berekeningen je moet zijn.

In het Vtlb-rapport wordt telkens gesproken over een “fictieve bijdrage” van de inwoner. Daar wordt mee bedoeld, dat niet relevant is hoeveel de inwoner wérkelijk bijdraagt in de woonlasten. Misschien wordt er wel helemaal geen bijdrage geleverd. Maar die fictieve bijdrage moet wel worden opgenomen als inkomen, in het veld ‘tegemeetkoming inwonenden’. Wanneer dat leidt tot een extra boedelafdracht, terwijl de inwonende niet wérkelijk een bijdrage levert, is dat natuurlijk zeer nadelig voor de cliënt. Het zou zelfs tot problemen kunnen leiden, omdat de cliënt de boedelafdracht niet helemaal kan opbrengen. En als de inwoner op zichzelf zou wonen, zou hij veel meer kosten hebben dan de gevraagde bijdrage. De cliënt zal dan misschien toch aan de inwoner moeten uitleggen, dat voor niets de zon opgaat.